

РЕЦЕНЗІЯ
кандидата педагогічних наук
ВОШКОЛУП ГАННИ ЮРІЇВНИ
на дисертаційну роботу
ЧИЖИКОВОЇ ІННИ ВАЛЕРІЇВНИ на тему
«ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО НАВЧАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ ЗАСОБАМИ
ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі
знань 01 – Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дисертації.

Актуальність теми дослідження І.В. Чижикової обумовлена системними трансформаціями у сфері вищої освіти, що спричинені глобалізаційними процесами, стрімкою цифровізацією економічного сектору та інтеграцією українського освітнього простору в європейський. Сучасний ринок праці висуває запит на фахівців-економістів, які здатні до безперервного саморозвитку, професійної мобільності та самостійної організації власної діяльності в умовах динамічного цифрового середовища. Робота безпосередньо відповідає запитам на розвиток академічної свободи та індивідуальних освітніх траєкторій, що є пріоритетом для університетської освіти у 2025 році.

У дисертації обґрунтовано, що навчальна автономія є ключовим чинником формування суб'єктності студента, що дозволяє йому ефективно проектувати індивідуальні освітні траєкторії. Робота безпосередньо корелює з положеннями міжнародних актів (Лімська декларація, Римське комюніке) та національного законодавства, зокрема Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», які декларують принципи академічної свободи та самостійності здобувачів. Особливо вагомим є фокус авторки на використанні цифрових інструментів як засобу реалізації автономного навчання, що відповідає стратегічним Цілям сталого розвитку (ЦСР 4, 8, 9). Фокус дисертації на використанні цифрових технологій як інструменту переходу студента до самоспрямованого навчання є

надзвичайно вчасним, оскільки дозволяє розширити межі традиційної дидактики та адаптувати її до вимог цифрової економіки.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення дисертації ґрунтуються на фундаментальних засадах професійної освіти та когнітивної психології. Авторкою проведено ґрунтовний аналіз сутності автономії як багатоаспектного феномену. Дослідницею чітко визначено методологічні засади – використана цілісна система підходів: системного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, проектно-технологічного, рефлексивно-оцінювального та акмеологічного. Проведено глибокий аналіз категоріального апарату, зокрема уточнено дефініцію «навчальна автономія» та представлено авторське бачення на сутність поняття «готовність студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії» через призму професійної підготовки економістів. Дисертаційне дослідження вирізняється високою логічною послідовністю та методологічною виваженістю. Обґрунтованість висновків підтверджується логічним переходом від теоретичного аналізу феномену готовності до навчальної автономії (Розділ 1) до розробки та експериментальної апробації педагогічних умов (Розділ 2). Авторські дефініції та виокремлені компоненти готовності (ціннісно-мотиваційний, змістово-теоретичний, операційно-практичний, особистісний) мають чітку структуру та показники. Експериментальна частина роботи проведена коректно, а використання методів математичної статистики підтверджує достовірність позитивних зрушень у рівнях готовності студентів, що свідчить про високу надійність здобутих результатів.

3. Наукова новизна і достовірність одержаних результатів.

Наукова новизна результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні трансформації навчання студента: від екстернально керованого до автономного, внутрішньо мотивованого та усвідомленого спрямування освітньої діяльності в

цифровому середовищі. Дисертанткою вперше: розкрито зміст готовності майбутніх економістів до навчальної автономії як цілісного психолого-педагогічного конструкту; обґрунтовано дидактичні можливості цифрових інструментів (сервісів Google Workspace, засобів візуалізації Power BI, елементів Python тощо) як засобів стимулювання відповідальності та самостійності здобувачів; визначено систему педагогічних умов, що забезпечують перехід студента з позиції «об'єкта» впливу викладача у позицію «суб'єкта» власного навчання.

Достовірність здобутих результатів підтверджена позитивною динамікою в експериментальній групі (приріст від +23,32 % до +28,58 %), що суттєво перевищує результати контрольної групи. Емпіричні дані отримані з використанням репрезентативної вибірки та методів математичної статистики.

4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання.

Наукова значущість отриманих результатів для науки полягає у розширенні теоретичних уявлень про механізми переходу студента від зовнішнього управління до саморегуляції в умовах цифрового середовища.

Практична значущість результатів є надзвичайно високою та представлена цілісним методичним пакетом. Для студентів розроблено авторський методичний практикум та інструктивні карти для автономної роботи; цифрові кейс-завдання, що інтегрують фахові знання з економіки та навички роботи з великими даними; цифрові маршрути, чек-листи, індивідуальні дашборди «Моя освітня траєкторія» та ін. Для викладачів І.В. Чижиковою підготовлено методичні рекомендації для викладачів щодо впровадження змішаного навчання, що сприяє розвитку професійної суб'єктності, кейси формування оцінювання, інструктивно-методичні картки та алгоритми організації проектної діяльності. Розроблені матеріали є універсальними та мають високий потенціал для впровадження в освітній процес ЗВО, систему підготовки та підвищення кваліфікації

педагогічних кадрів, забезпечуючи перехід до суб'єкт-суб'єктної моделі підготовки фахівців.

5. Оцінка структури та змісту дисертаційної роботи.

Дисертація має логічну та збалансовану структуру. Розділ 1 (с. 40–108) присвячений глибокому аналізу теорії та можливостям цифрових технологій. Розділ 2 (с. 109–192) фокусується на практичній реалізації та експерименті. Зміст роботи повністю розкриває тему: авторка послідовно проходить шлях від аналізу термінології до перевірки ефективності педагогічних умов. Посилання на список джерел (278 найменувань) та наявність додатків свідчать про фундаментальність дослідження.

6. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в наукових фахових виданнях.

Основні положення та результати дослідження повністю висвітлені у наукових працях автора (31 публікація). Публікації включають статті у фахових виданнях України, статтю у виданні, індексованому в міжнародній наукометричній базі Scopus та праці, що апробувалися на міжнародних і національних конференціях. Належне оприлюднення наукових результатів, кількість та якість публікацій відповідають вимогам МОН України до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам та дані про відсутність порушень академічної доброчесності.

Дисертація відповідає вимогам до досліджень у межах спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) й оформлена відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України до такого роду наукових праць.

З урахуванням результатів автоматизованої перевірки дисертації Інни Валеріївни Чижикової на відсутність плагіату, на підставі аналізу дисертації й опублікованих праць можна стверджувати, що дисертаційне дослідження є самостійно виконаним і відповідає вимогам академічної доброчесності.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи вагомі позитивні напрацювання та здобутки Інни Валеріївни, наукову та практичну значущість дисертаційного дослідження, вважаємо за доцільне звернути увагу на певні *дискусійні моменти та зауваження*.

1. При описі ролі куратора у формуванні автономії авторка акцентує увагу на контролі. Вважаємо, що в сучасних умовах доцільніше говорити про коучинговий підхід, який стимулює внутрішню відповідальність студента.

2. Аналіз динаміки в рівнях сформованості готовності до навчальної автономії у студентів експериментальної групи є переконливим (с. 186), проте варто було б простежити, чи зберігається цей позитивний вплив автономії на наступних курсах навчання (відтермінований результат).

3. Теоретичний опис особистісно-рефлексивного компонента (стор. 11–118) виграв би від залучення концепції «самоефективності» А. Бандури як психологічного підґрунтя автономії.

Втім, висловлені зауваження не применшують цінності дослідження.

8. Висновок.

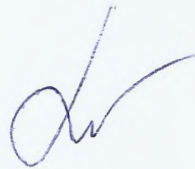
Дисертаційне дослідження І.В. Чижикової є цілісною науковою працею, що розв'язує важливе завдання професійної освіти через впровадження науково-методичного забезпечення для розвитку автономії майбутніх економістів у цифровому середовищі. Практична значущість роботи підтверджується розробкою авторського дидактичного інструментарію (цифрових дашбордів, алгоритмів та індивідуальних маршрутів), професійно орієнтованих проектних завдань із використанням фахового ПЗ (Power BI, Tableau, Python) та методичних рекомендацій для викладачів щодо впровадження формувального оцінювання. Завдяки своїй універсальності, запропоновані кейси та цифрові рішення можуть бути успішно адаптовані для різних форматів навчання у ЗВО та системі

підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, забезпечуючи перехід до суб'єкт-суб'єктної моделі підготовки фахівців.

Дисертаційна робота І.В. Чижикової «Формування готовності студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії засобами цифрових технологій» за актуальністю, новизною теоретичних результатів, високим рівнем проведених досліджень відповідає вимогам до оформлення дисертацій, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), а її авторка – Інна Валеріївна Чижикова заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психології та
педагогіки
ВНЗ «Університет імені Альфреда
Нобеля»

ГАННА ВОШКОЛУП

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ	
<i>Інна Чижикова</i>	<i>Інна Чижикова</i>
Дата « <i>12</i> » <i>01</i> <i>2022</i>	П.Б. <i>2022</i>

ВОШКОЛУП ГАННА ЮРІЇВНА

Результат перевірки підпису

Підпис вірний

П.І.Б.

ВОШКОЛУП ГАННА ЮРІЇВНА

РНОКПП

3081921969

Організація (установа)

ФІЗИЧНА ОСОБА

Код ЄДРПОУ

Посада

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для даних від Надавача)

15:00:16 29.01.2026

Сертифікат виданий

КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер

5E984D526F82F38F0400000061810902EE0B2407

Тип носія особистого ключа

Захищений

Алгоритм підпису

dstu4145

Тип підпису

Кваліфікований

Формат підпису

CAAdES-T

Сертифікат

Кваліфікований